

Warszawa, dn. 26 listopada 2014 r.

Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego
Departament Własności Intelektualnej i Mediów
ul. Krakowskie Przedmieście 15/17
00-071 Warszawa

prośbę o publikację w
wiodniach metachodach p. forum
11.12.2014 ka

STANOWISKO
ZWIĄZKU PRACODAWCÓW BRANŻY INTERNETOWEJ INTERNET ADVERTISING
BUREAU (IAB POLSKA) W/S LICENCJONOWANIA TREŚCI CHRONIONYCH PRZEZ
PRAWO AUTORSKIE I PRAWA POKREWNE.

Szanowni Państwo,

W toku trwającej obecnie debaty dotyczącej licencjonowania treści chronionych przez prawo autorskie i prawa pokrewne oraz kierunku ewentualnych zmian legislacyjnych w tym zakresie, jak również w nawiązaniu do 6. Forum Prawa Autorskiego, które odbyło się w dniu 19 listopada 2014 roku w Warszawie, niniejszym pragniemy przedstawić stanowisko IAB Polska dotyczące głównych tematów poddanych pod dyskusję przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego (MKiDN).

IAB Polska z zadowoleniem odnosi się do inicjatywy MKiDN związanej z doprecyzowaniem przepisów regulujących zasady przenoszenia autorskich praw majątkowych oraz licencjonowania treści, które niejednokrotnie przez zbytni formalizm negatywnie wpływają na

prowadzenie działalności gospodarczej, a nawet powodują zwolnienie tempa rozwoju technologicznego. Przykładowo, w kontekście umowy przeniesienia autorskich praw majątkowych jako zbyt formalizm ocenia się formę pisemną zastrzeżoną pod rygorem nieważności umowy. Zwłaszcza w dobie rozwoju technologii i sprzedaży internetowej takie uregulowanie wydaje się anachroniczne i negatywnie wpływa na rozwój rynku. Zauważamy również, że nowelizacja przepisów powinna być niezwykle precyzyjna oraz odbyć się przy uwzględnieniu opinii wszystkich podmiotów działających na rynku, jako praktyków mogących faktycznie zidentyfikować problemy związane z przenoszeniem autorskich praw majątkowych oraz licencjonowaniem treści. W szczególności podkreślić należy, że umowy prawnoautorskie, w tym w szczególności licencyjne stanowią w praktyce bardzo popularną podstawę prowadzenia działalności gospodarczej dla wielu przedsiębiorców, w tym zwłaszcza MŚP. W ocenie IAB Polska, ustawodawca powinien bezwzględnie mieć powyższe na uwadze redagując nowe przepisy, tak aby zagwarantować odpowiedni poziom swobody umów prawnoautorskich, który pozwoli dostosować ich treść do rzeczywistych potrzeb przedsiębiorców i twórców.

[zakres regulacji]

Po pierwsze, w kontekście zakresu proponowanej regulacji dotyczącej umów licencyjnych, w ocenie IAB Polska wystarczające jest wzorcowe uregulowanie umowy przeniesienia autorskich praw majątkowych i wskazanie jedynie podstawowych elementów umowy licencyjnej, z tym zastrzeżeniem, że pierwszeństwo w zastosowaniu powinny mieć postanowienia konkretnej umowy prawnoautorskiej. Wszelka bowiem nadregulacja dotycząca umów prawnoautorskich z punktu widzenia przedsiębiorców wpływa na zwiększenie formalizmu obrotu i niejednokrotnie podnosi koszty prowadzenia działalności. Podkreślić należy, że w praktyce zasada swobody umów pozwala zainteresowanym podmiotom swobodnie ułożyć stosunek prawny w ramach ogólnie tylko zarysowanych przez ustawodawcę. Dzięki temu możliwe jest swobodne (ale nie całkowicie dowolnie) kreowanie stosunku prawnego w sposób odpowiadający rzeczywistym potrzebom rynku.

[umowy o dzieło]

W następnej kolejności IAB Polska zauważa, że uregulowanie zagadnienia uprawnień zamawiającego wynikających z mocy prawa z umowy o dzieło z całą pewnością doprowadziłoby do usprawnienia obrotu prawnego w tym zakresie i zmniejszenia jego rygoryzmu i formalizmu. Umowy o dzieło są powszechnie stosowane w obrocie prawnoautorskim, a w obecnym stanie prawnym do efektywnego wykorzystania dzieła przez

zamawiającego, umowy o dzieło muszą zawierać odpowiednie postanowienia obejmujące warunki przejścia praw lub udzielenia licencji, ewentualnie niezbędne są w tym zakresie dodatkowe porozumienia. W związku z powyższym koszty przedsiębiorców związane z zawarciem umowy o dzieło znacznie wzrastają (obejmują zarówno czas niezbędny do przygotowania tego typu skomplikowanych umów, jak również koszty obsługi prawnej). W praktyce może się również okazać, że zawierane są nieprawidłowe umowy przeniesienia praw autorskich lub udzielenia licencji, które mogą w konsekwencji prowadzić do bezprawnego wykorzystania utworów przez przedsiębiorców mimo uiszczenia umownego wynagrodzenia wynikającego z umowy o dzieło.

Jednocześnie nie można zapomnieć o odpowiednim zabezpieczeniu praw twórcy, wobec czego wskazanie modelu jaki powinien zostać przyjęty przez ustawodawcę w zakresie uprawnień zamawiającego wynikających z mocy prawa z umowy o dzieło wymaga przeprowadzenia dodatkowych analiz rynku oraz wskazania takiego modelu, który w sposób najszerszy będzie realizował oczekiwania rynku, przy jednoczesnym zabezpieczeniu praw twórców. Punktem wyjścia powinno być jednak uregulowanie obecnie stosowane przez ustawodawcę w odniesieniu do dzieł powstałych w ramach stosunku pracy.

[rozszerzenie skuteczności umów licencyjnych]

Niezwykle ważnym zagadnieniem, które nastrocza wiele trudności w praktyce jest ograniczenie skuteczności umów licencyjnych. Celowe jest w ocenie IAB Polska, ze względu na ochronę licencjobiorców i podejmowanych przez nich inwestycji rozszerzenie skuteczności umów licencyjnych względem nabywców praw wyłącznych na wzór art. 78 ustawy Prawo własności przemysłowej. Jednocześnie zauważamy potrzebę wzmocnienia ochrony sukcesyjnej licencjobiorców, w przypadku przeniesienia majątkowych praw autorskich przez licencjodawcę albo sukcesji generalnej.

W tym kontekście należy również wspomnieć o bezwzględnej potrzebie wzmocnienia ochrony sublicencji, która powinna być chroniona w analogiczny sposób jak licencja, zwłaszcza w odniesieniu do obowiązkowej zgody twórcy na jej udzielanie. W praktyce bowiem bardzo często przedsiębiorcy prowadzą działalność gospodarczą w oparciu o sublicencję, realizując zaawansowane technologicznie projekty, ponosząc przy tym ryzyko wygaśnięcia sublicencji z powodów zupełnie od nich niezależnych

[pola eksploatacji]

Osobnego odniesienia się wymaga zagadnienie pól eksploatacji, które to należy do najbardziej problematycznych w omawianej ustawie, szczególnie jeśli chodzi o dynamicznie rozwijającą się pod względem technologicznym branżę internetową. Brak odpowiedniej reguły interpretacyjnej w sytuacji, w której pola eksploatacji nie zostały w umowie wskazane w sposób wyraźny w obecnym stanie prawnym prowadzi do bardzo daleko idących konsekwencji w postaci niewłączenia danego pola eksploatacji do umowy, a w praktyce również do nieważności umowy. IAB Polska podkreśla, że nierzadko samo prawidłowe zdefiniowanie pól eksploatacji nastręcza przedsiębiorcom szereg problemów praktycznych. Wprowadzenie ogólnej reguły interpretacyjnej w ocenie IAB Polska jest rozwiązaniem pożądanym z punktu widzenia przedsiębiorców, ale również twórców, którzy również odczuwają negatywne konsekwencje nieważności umowy, w której nie wymieniono pól eksploatacji. Przesłanką regulującą zakres wykorzystania utworu powinna być działalność gospodarcza licencjobiorcy/nabywającego prawa autorskie, jako rzeczywisty powód zawarcia konkretnej umowy.

Rozwiązaniem w tym zakresie mogłaby być możliwość przeniesienia całości autorskich praw majątkowych do utworu na wszystkich polach eksploatacji znanych w momencie zawarcia umowy. Powyższe ma znaczenie zwłaszcza w kontekście umów obejmujących przeniesienie majątkowych praw autorskich, jako najszerszego uprawnienia obejmującego rozporządzanie prawami autorskimi. IAB Polska za wskazane uznaje rozważenie wprowadzenia odwrotnej do obecnie obowiązującej reguły, zgodnie z którą co do zasady przeniesienie praw autorskich następowałoby na wszystkich polach eksploatacji, a ich ograniczenie miałoby miejsce jedynie w przypadku umownego wskazania konkretnych pól eksploatacji, na których wolą stron umowy dochodzi do przeniesienia praw autorskich.

Znamienne również jest, że postępujący postęp technologiczny, zwłaszcza w branży internetowej oraz na rynku e-commerce w praktyce uniemożliwia obecnie prawidłowe zdefiniowanie wszelkich znanych w chwili zawierania umowy pól eksploatacji. Po pierwsze nie jest bowiem jednoznaczne jakie kryteria są decydujące dla uznania danego pola eksploatacji za znane w chwili zawarcia umowy. Następnie, ograniczenie wynikające z zakazu objęcia umową nieznanymi w chwili zawierania umowy pól eksploatacji jest zbyt daleko ustanowionym ograniczeniem swobody kontraktowania. W wielu sytuacjach twórca może być również (albo nawet przede wszystkim) zainteresowany objęciem umową pól eksploatacji nieznanymi w chwili zawarcia umowy, zwłaszcza w przypadku takiego uregulowania zasad obliczania należnego twórcy wynagrodzenia, które powiązane jest z dochodem przedsiębiorcy

osiąganym na danym polu eksploatacji. W praktyce może się również okazać, że przedsiębiorca jest na etapie opracowywania nowego medium wykorzystania utworu (pola eksploatacji) i jego prace pozostają w fazie testów, a na etapie zawierania umowy nie jest jeszcze pewne czy wysiłki przedsiębiorcy okażą się skuteczne. W przypadku braku objęcia nieznanymi polami eksploatacji zakresem umowy motywacja przedsiębiorcy spada, bowiem nie dysponuje on treściami, które mógłby oferować z wykorzystaniem nowego pola eksploatacji. Przedsiębiorca nie może mieć bowiem pewności, że twórca wyrazi zgodę na wykorzystanie utworu na nowym polu eksploatacji oraz, że warunki wykorzystania takiego utworu sformułowane przez twórcę na nowym polu eksploatacji będą dla przedsiębiorcy opłacalne, zwłaszcza w kontekście nakładów ponoszonych przez przedsiębiorcę na rozwój nowego pola eksploatacji. W konsekwencji brak możliwości wykorzystania utworów na polach eksploatacji nieznanymi w chwili zawierania umowy prowadzi do zahamowania rozwoju nowych technologii i rynku e-commerce, który w ocenie Komisji Europejskiej stanowi podstawowy czynnik decydujący o konkurencyjności UE.

Ochrona praw uprawnionego z tytułu praw autorskich w przypadku wykorzystania utworu na nieznanymi w chwili zawierania umowy polach eksploatacji może być realizowana na wiele sposobów, a jej dostosowanie do potrzeb rynku wymaga dokonania odpowiednich analiz, które ujawnią najważniejsze aspekty wymagające wprowadzenia dodatkowej ochrony na poziomie ustawowym. Pewnym rozwiązaniem, które oczywiście należałoby poddać dodatkowej dyskusji jest powiązanie wynagrodzenia twórcy z dochodami osiąganymi przez przedsiębiorcę na nowym polu eksploatacji, w uwzględnieniu oczywiście kosztów i nakładów poczynionych przez przedsiębiorcę (w tym technicznych) w celu wykorzystania utworu na nowym polu eksploatacji.

[ochrona słabszej strony umowy]

Zaniepokojenie IAB Polska wzbudzą wszelkie pomysły wprowadzenia dodatkowej ochrony słabszej strony umów prawnoautorskich. Przede wszystkim należy zwrócić uwagę, że w omawianej sytuacji niejednokrotnie może dochodzić do sytuacji, gdzie w praktyce nie wiadomo, która ze stron umowy prawnoautorskiej będzie jej słabszą stroną. Dotyczy to w szczególności małych i średnich przedsiębiorców, którzy jedynie sporadycznie w toku prowadzonej przez nich działalności gospodarczej zawierają umowy prawnoautorskie, a jednocześnie ze względu na ich skalę będą należeli do grupy najczęściej zawierającej takie umowy. Niejednokrotnie po drugiej stronie takiej umowy będą twórcy, którzy w zasadzie

profesjonalnie prowadzą działalność twórczą (przykładowo programiści), w związku z czym w zaistniałej sytuacji faktycznej, to właśnie twórcy dysponują większym doświadczeniem i znajomością tej dziedziny. Wobec powyższego nie wydaje się konieczne wprowadzanie dodatkowych gwarancji na poziomie ustawowym podnoszących poziom ochrony twórców, tak jak ma to obecnie miejsce w stosunku do konsumentów.

[okres obowiązywania umowy]

IAB Polska zauważa również, że w praktyce pojawia się czasami problem niedoprecyzowania chwili udzielenia licencji. Potrzebne wydaje się wobec powyższego ustawowe uregulowanie tej kwestii, z zastrzeżeniem, że pierwszeństwo zawsze powinny mieć postanowienia umowne.

Odmienne natomiast jest stanowisko IAB Polska w odniesieniu do wprowadzenia prawa do wypowiedzenia umowy przez licencjodawcę w momencie, gdy licencjobiorca nie eksploatuje praw lub korzysta z nich jedynie w ograniczonym zakresie w stosunku do nabytej licencji. Powyższe w sposób arbitralny generalizuje wszystkie bardzo zróżnicowane sytuacje występujące na rynku (kryzys, chwilowy brak popytu, tworzenie linii produkcyjnej). W obecnej ustawie występuje szereg instytucji gwarancyjnych po stronie twórcy, a kolejne ich multiplikowanie może w efekcie przynieść skutek odwrotny i doprowadzić do prób nakładania dodatkowych obowiązków i zabezpieczeń po stronie licencjodawców (np. w postaci kar umownych).

Również automatyczne przekształcenie umów licencyjnych zawieranych na okres 5 lat i związane z tym ryzyko wypowiedzenia umowy licencyjnej przez licencjodawcę wymaga w ocenie IAB interwencji ustawodawcy. W szczególności podkreślamy, że okres ten jest zasadniczo zbyt krótki. Rozwiązaniem optymalnym byłoby całkowite wyeliminowanie ograniczenia czasowego, zwłaszcza w kontekście możliwości wypowiedzenia umowy zawartej na czas nieokreślony zgodnie z przepisami KC. W razie jednak odmiennej wizji ustawodawcy czas ten należy wydłużyć w taki sposób, aby było on spójny z uśrednionym okresem uruchomienia inwestycji bazującej na udzielonej licencji oraz czasem jej zwrotu.

[otwarte licencje]

IAB Polska z niepokojem odnosi się do pomysłu objęcia regulacją ustawową tzw. otwartych licencji (CC). CC są instrumentem stworzonym oddolnie przez rynek w wyniku potrzeby stworzenia odformalizowanego sposobu licencjonowania polegającego na wzajemnym

zaufaniu i woli twórcy udostępnienia utworu na określonych przez niego warunkach szerokiemu gronu odbiorców. Wszelkie formy instytucjonalizacji tego zjawiska należy ocenić negatywnie, w szczególności jako sprzeczne z ideą CC. Ustawa ustanawia generalne dozwolone prawnie ramy obrotu prawami autorskimi i nie powinna zbyt ingerować w inicjatywy zgodne z jej założeniami, które efektywnie funkcjonują bez dodatkowej konieczności ich regulacji.

W razie wątpliwości IAB Polska pozostaje do dyspozycji MKiDN i z chęcią wyjaśni wszelkie uwagi zawarte w niniejszym piśmie. Liczymy, że prace nad nowelizacją przepisów prawa autorskiego będą zadawalające dla wszystkich uczestników rynku.

Z poważaniem,

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'W Schmidt', is written over a solid black horizontal line.

p. Włodzimierz Schmidt

Prezes Zarządu